

Effect of 6. Grade Turkish Textbook in Vocabulary Development

Ahmet BENZER*

ABSTRACT. Vocabulary is an important communicative tool to learn and transfer the knowledge. The efficiency of this tool increases with differences in terms of content and thus, with numerousness in terms of amount. In education the most frequently used source to develop vocabulary is the textbook. Each textbook has a vocabulary of its own. It is observed that researches about vocabulary are intended to determine the number and type of words. In this research, it is tried to determine the words in Turkish textbook for sixth graders not only in terms of the number of words, but also students' degree of perception those words, which builds up the principal aim of the research. Thus, this research provides a base for forming up a list of words to be gained by the students according to their levels. As a result of the research, it is determined by the negotiation of the researcher and two teachers that students may not know only 119 out of 2203 words which are present in the Turkish textbook. Moreover, it is seen that students could know only 27 out of the words which are considered as not known by the students.

Key Words: Turkish textbook, vocabulary, Turkish education.

SUMMARY

Purpose and significance: The research is done to find present vocabulary of the students framed by the textbook of the literature given above. It is aimed to form a pool of words in this context in accordance with the opinions of specialists. Thus, information will be gained about how many words should be learned by the students according to their levels and from which word type by similar researches in future.

Methods: The research is a descriptive review with a surveying model from the qualitative research techniques. The aim of field researches is to depict the existent case related to the subject of the research. (Büyükoztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2011: 231-232). The description system enables determining the category system which is actually necessary for classification. With the help of it, several documents can be collected under certain titles.

Result: The common source in education context for improving vocabulary is course books. Every course book has its own vocabulary. According to Çeçen and Çiftçi (2007:39), a course book has an important function for students in order to gain basic language skills in Turkish lessons. According to two researches, one made by Yalçın (1996) and supported by Özbay (2003), course books are at the first place with a ratio of 94,44% among all teaching materials Turkish teachers use in their lessons. The ratio of teachers using supplementary materials such as journals, newspapers, visual – auditory devices besides course books is 5,53%. (Akt. Karatay 2007a: 147). According to Demir (2006:220) the lower and upper limits of number of words and concepts to be used in Turkish course books are neither defined in course book regulation, nor in syllabus and nor in program guides. According to Karatay (2007a: 149 and 2007b:52), teaching of the words in Turkish course books do not contribute sufficiently to the students to have a rich vocabulary. The vocabulary assets that will direct the course book preparation has not been determined yet. But in other countries, on the other hand, it is known that the pre-determined sets of vocabulary are to be taken into consideration while preparing coursebooks of the mother tongue. In Turkey, it is obvious that vocabulary determination studies are not conducted by any authorized institution according to a program and in a systematic manner. Besides, Cemiloğlu (2001:157) asks about the subject: "Do vocabulary values that take place in many different ways in almost all Turkish books really contain words that are suitable for the students' levels and that can be found in a children's knowledge of that age?"

Discussion and Conclusion: In the research, if the true ratio is more than 50% it is accepted that the word is known, but if it is less than 50% it is accepted that the word is not known. In the same way if the false ratio is more than 50% it is accepted that the meaning of the related word is known falsely and that the rest of the meanings of the related word are not known by the students. According to this, within the 119 words that is considered as not to be known by the students, students knew the meaning of 27 of them correctly, the meaning of 36 of them falsely and they could not know the meanings of the 57. These results are remarkable as the research is done at the end of the school year (in May). As the conclusion of the research, 119 words that are supposed to be unknown to the students are in accordance with the quantity of the 117 words that Başdamar (2010) determined to have taken place in the vocabulary activities in the student workbook of the Turkish course book. According to Pars, Ciritli, Enç ve Oğuzkan (1970), the vocabulary knowledge of the 6th grade students, which is expected to show an increase of 1505, is found to be low in terms of both the number of words presented and their learning level.

* Assist. Prof. Dr. Ahmet BENZER, Marmara University, Faculty of Ataturk Education, Department of Turkish Education, ahmetbenzer@gmail.com.

Kelime Dağarcığını Geliştirmede 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Etkisi

Ahmet BENZER**

ÖZ. Kelime dağarcığı bilginin öğrenilmesinde ve aktarılmasında önemli bir iletişim unsurudur. Bu aracın etkinliği içerik bakımından farklılık ve dolayısıyla miktar bakımından da çokluk ile artar. Kelime dağarcığını geliştirmede eğitim ortamında en çok kullanılan kaynak ders kitaplarıdır. Her ders kitabı kendine ait bir kelime dağarcığına sahiptir. Kelime dağarcığı ile ilgili araştırmaların genellikle kelime sayısı ve kelime türünün tespitine yönelik oldukları gözlenmiştir. Bu araştırmada 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan kelimelerin yalnızca sayı bakımından tespiti değil aynı zamanda araştırmanın esas amacını oluşturan, bu kelimelerin öğrenciler tarafından bilinme düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece öğrencilerin seviyelerine göre onlara kazandırılması hedeflenen kelime listesinin oluşmasına zemin oluşturulacaktır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Türkçe ders kitabında var olan 2203 farklı kelimedenden yalnızca 119'unu bilemeyecekleri hem araştırmacı hem de iki öğretmen tarafından varılan uzlaşma sonucunda tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bilemeyecekleri düşünülen bu kelimelerden yalnızca 27 tanesini bilebildikleri görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Türkçe ders kitabı, kelime dağarcığı, Türkçe eğitimi.

GİRİŞ

Kelimeler ile düşünceler oluşturulur, varlıklar kelimeler ile hayat bulur. Kelime dağarcığı ancak yeni kelimeler ile zenginleştirilir. Sedita (2005: 33)'ya göre kelime dağarcığı yeni kavramları öğrenme, etkili iletişim kurma, fikirleri açıklama, önceki bilgileri kullanabilme gibi birçok iletişim becerisi için kullanılması gereken çok önemli bir unsurdur. Stahl ve Nagy (2006: 4)'ye göre kelime dağarcığı ile okuduğunu anlama arasında çok yüksek bir ilişki söz konusudur. Özbay ve Melanlıoğlu (2008: 33)'na göre kelimeler yalnızca anlatmaya değil, anlamaya da yaramaktadır. Kelimelerin anlamı bilinmeden okunanların ya da söylenenlerin anlaşılması imkânsız gözükmektedir. Bir metinde okuyucunun anlamını bilmediği kelime sayısı çoksa metnin anlamının kavranması da zorlaşır. Hayes, Wolfer ve Wolfe (1996)'a göre okuyucular metindeki kelimeleri anlayabilme beklentisinde olurken metin de birçok yeni kelimeyle birlikte okuyucular tarafından anlaşılmayı bekler.

Baker, Simmons ve Kameenui (1995: 17) yaptıkları araştırmada zengin kelime dağarcığına sahip olan öğrenciler ile fakir kelime dağarcığına sahip öğrencilerin aynı kelimeleri yaygın anlamları ile benzer biçimde kullanabilmelerine rağmen fakir kelime dağarcığına sahip olan öğrencilerin yeni kelimeleri öğrenme becerilerinin zengin kelime dağarcığına sahip öğrencilere göre daha düşük seviyede olduğunu gözlemlemişlerdir. Aynı zamanda Hiebert ve Kamil (2005: 2)'e göre kelime dağarcığı bir beceri veya tam bir uzmanlık sağlanacak bir şey değildir. Kelime dağarcığının genişlemesi ve teferruatlaşması insanın hayatı boyunca devam eden bir eylemdir. Benzer biçimde Karadağ (2005: 11)'a göre de kelime öğrenme, çocukta dil gelişiminin önemli basamaklarından birisi olup insanın bütün hayatında canlılığını koruyan bir öğrenme sürecini içerir. Montgomery (2008: 25)'e göre kelime dağarcığı başarılı okuma için en önemli belirleyicilerden biridir. Pars, Ciritli, Enç ve Oğuzkan (1970)'a göre çocuklarda kelime öğrenimi yaklaşık 12. ayda yılda 2-3 kelimelik artışlarla başlar ve 12 yaş düzeyinde (İlköğretim 6. sınıf düzeyinde) 1505 kelime artışıyla 13965 kelimeye ulaşır (Akt. İnce 2006: 8-9). Yazılı dilin kelime dağarcığı sözlü dilin kelime dağarcığından hem farklı hem de çok daha geniştir (Hiebert ve Kamil 2005: 1). Kelime dağarcığının gelişimi için var olan kelimelerin tekrarıyla birlikte yeni ve farklı konu içeriklerine sahip kelimelerin de öğrenimine dikkat edilmelidir. Apaydın (2010: 80)'a göre kelime dağarcığını geliştiren etkenlerin başında okuma gelir. Çeçen (2002: 22)'e göre roman, hikaye, deneme, şiir, makale gibi kısa veya uzun, manzum veya mensur metinlerin okunmasıyla öğrencilerin kelime hazineleri büyük ölçüde gelişebilir.

Kelime dağarcığını geliştirmede eğitim ortamında en çok kullanılan kaynak ders kitaplarıdır. Her ders kitabı kendine ait bir kelime dağarcığına sahiptir. Çeçen ve Çiftçi (2007: 39)'ye göre ders kitabı, Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve

** Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, ahmetbenzer@gmail.edu.tr.

sahiptir. Özbay (2003: 27) araştırmasında Türkçe öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim materyalleri arasında ders kitapları ilk sırayı aldığını belirtmiştir. Kitapların dışında yardımcı malzeme olarak dergi, gazete ve görsel-ışitsel araçları kullanan öğretmenlerin oranı oldukça düşüktür. Demir (2006: 220)'e göre Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken kelime ve kavram sayısının alt ve üst sınırları ne ders kitapları yönetmeliğinde ne müfredat programlarında ne de program kılavuzlarında belirtilmiştir. Karatay (2007a: 149 ve 2007b: 52)'a göre Türkçe ders kitaplarında geçen kelimelerin öğretimi, öğrencilerin zengin kelime servetine sahip olmasına yeteri kadar katkı sağlayamamaktadır. Ders kitaplarının hazırlanmasına yön verecek kelime varlığı hâlen tespit edilememiştir. Oysa yabancı ülkelerde, ana dili ders kitaplarının hazırlanmasında, önceden belirlenen kelime dağarcıklarının dikkate alındığı bilinmektedir. Türkiye'de kelime tespiti çalışmalarının, yetkili bir kurum tarafından bir program dâhilinde ve sistemli bir şekilde yapılmadığı da ortadadır. Bunun yanı sıra Cemiloğlu (2001: 157) konuyla ilgili şu soruyu sormaktadır: "Türkçe kitaplarının hemen hepsinde birbirinden çok farklı bir şekilde yer alan kelime değerleri gerçekten öğrencinin düzeyine uygun, o yaş çocuğunun kelime dağarcığında bulunabilecek kelimeleri mi içermektedir?"

Akademik düzeyde ders kitaplarındaki kelime dağarcığını tespiti yönelik araştırmalar kelime sayısını ve türünü tespit etmekle sınırlı kalmıştır (Özer 2005; Kutlu 2006; Baysal 2007; Açıkgöz 2008; Ece 2008; Apaydın 2010; Turhan 2010; Uludağ 2010; Uslu 2010). Bununla birlikte kelime dağarcığının zenginleştirilmesi ile ilgili tezlerde çeşitli tespit ve önerilerde bulunulmuştur. Bunlardan birkaçı şunlardır: Başdamar (2010) Türkçe ders kitaplarında yapılan etkinliklerin öğrencilerin kelime dağarcığını geliştirme konusunda yeterli ve etkili olmadığını tespit etmiş ve yazar kelime dağarcığı gelişimi için bu konuya ayrılmış bir ders saati olmasının gerekliliği; öğretilecek kelimelerin metinlerle değil, önceden planlı bir çalışma sonucunda belirlenmesi gereği gibi öneriler sunmuştur. Gül (2009) kelime öğretiminin etkinlikler yoluyla yapılmasının kelime dağarcığı ve kavram gelişimini etkilediğini belirlemiştir. Serarslan (2010: 115) 6. sınıf öğrencilerine beş ayrı konuda yazılı anlatım çalışması yaptırmış ve elde ettiği sonuçlara göre öğrencilerin kelime hazinelerinin istenilen düzeyde olmadığını tespit etmiştir. Araştırma sonunda pasif kelime dağarcığı gelişimi için okuma ve dinleme; aktif kelime dağarcığı gelişimi için de yazma ve konuşma çalışmaları yapılmasını önermiştir. Ülper ve Karagül (2011: 1) Türkçe öğrenci çalışma kitaplarında genel olarak kelime öğretimi etkinlikleri zengin tutulmaya çalışılmakla birlikte, öğrencilerin bilinmeyen kelimelerle karşılaşma sıklıkları bakımından sorunlar olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırma yukarıdaki alan yazındaki bilgiler ışığında öğrencilerin ders kitapları çerçevesinde mevcut kelime hazinelerini bulmaya yöneliktir. Bu kapsamda var olan kelimelerden uzman görüşleri doğrultusunda bir havuz oluşturmak hedeflenmiştir. Böylece yapılacak benzer araştırmalar ile öğrenci seviyesine göre kaç kelime kazandırılmalı veya hangi kelime ailesinden kelimeler kazandırılmalı türünden bilgi edinebilecektir.

Araştırmada ders kitaplarındaki kelimelerden üç farklı bilgi araştırılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Türkçe ders kitabında hangi temaya ne kadar kelime ayrılmış?
2. Tema içerisindeki metinlerde kelime miktarı bakımından bir uyum var mı?
3. Bir ders kitabındaki kelimeler kaç farklı anlam öbeğine ayrılır?
4. Öğrenciler listedeki bu kelimelerden hangilerini bilemeyebilir?

YÖNTEM

Araştırma deseni

Araştırma nitel araştırma tekniklerinden tarama modelinde betimsel bir incelemedir. Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2011: 231-232). Betimleme sistemiyle esasta sınıflama için gerekli kategori sisteminin belirlenmesi sağlanır. Bunun yardımıyla çeşitli belgeler belirli başlıklar altında toplanabilmektedir (Mayring 2000: 85-86).

Çalışma grubu

Araştırma, 2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde uygulamada kolaylık sağlanabilmesi sebebiyle stajyer öğrenci gönderilen İstanbul ili Üsküdar ilçesindeki iki ilköğretim okulunda

gerçekleştirilmiştir. Bazı öğrencilerin etkinlikleri cevaplamadıkları bazılarının da aynı soruya birkaç cevap verdikleri görülmüştür. Araştırmada bu öğrencilerin kağıtları incelemeye dahil edilmemiştir ve dolayısıyla 22 mevcutlu sınıftan yalnızca 13 ve 28 mevcutlu sınıftan yalnızca 14 ve aynı okuldaki 27 mevcutlu başka bir şubeden 13 kişi araştırma grubunu oluşturmuştur. Böylece 28’i kız olmak üzere toplam 40 öğrenciden elde edilen veriler araştırmada yorumlanmıştır. Öğrencilerin 6. sınıf olması sebebiyle yaş aralıkları 11 ila 13 arasındadır.

Veri toplama aracı

Veri toplamak için MEB tarafından İstanbul bölgesinde 2010-2011 eğitim öğretim döneminde okutulan Pasifik yayınlarının 6. sınıf Türkçe ders kitabı kullanılmıştır. Ders kitabındaki kelimeler 11 farklı etkinlik ile öğrencilere yöneltilmiştir. Etkinlik türleri soru ve bir örnek ile şöyledir: 1. soruyla “Aşağıdaki kelimeleri uygun anlamlarıyla eşleştiriniz. a) Aya b) Billur c) Buruk ç) Cemiyet d) Çorak e) Devrim f) Gedikli g) Irz h) İskele ı) İkcik i) Briç k) Çomak l) Entari m) Diplomat n) Ganimet o) Gerdan ö) Ferman p) Fakülte r) Er s) Azimkarane. Örnek soru .....Elin parmak dipleriyle bilek arasındaki iç bölümü, avuç içi.”; 2. soruyla “Aşağıda tanım cümleleri verilmiştir. Boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz. İbaret, buyruk, bildirge, harman, bellek, dışışleri, doktora, beşeriyet, güfte, Florya çığırktan, harbiye, karabasan, çimmek. Örnek soru Belirli bir konuda bir topluluk ya da bir kişinin kamuoyuna yaptığı yazılı açıklamaya .....denir.”; 3. soruyla “Aşağıdaki kelimelerin eş/yakın anlamlarını karşlarına yazınız. giysi, özgürlük, zevk, kudret, önem, muhtelit, hükümran, hafif hafif. Örnek soru Egemen .....”; 4. soruyla “Aşağıdaki çoktan seçmeli sorularda doğru yanıtı işaretleyiniz. Örnek soru Aşağıdakilerden hangisi amaçsız, geniş adımlarla dolaşmak anlamına gelir? a) Arşınlamak b) Koşmak c) Tedirgin ç) Huzursuz”; 5. soruyla “Soruların doğru cevaplarını bulmaca da yerlerine yazınız. İtimat, flört, inkişaf, cihan, güzergah, aritmetik, biyonik, hüviyet, irade. Örnek soru Meydana çıkma, aşikâr olma”; 6. soruyla “Aşağıdaki sorulara karşılık olan kelimeleri verilen kısımlara yazınız. Yiğit, Musiki, Setre, Kırçıl, Öngörmek, Men Etmek, Karma, Salık Vermek, Zillimaşa, Tirşe, Mamur, Tertip Etmek. Örnek soru Uçlarına zil takılmış maşa biçiminde bir çalgı? .....”; 7. soruyla “Aşağıdaki cümlelerde geçen boşluklara uygun kelimeleri yazınız. Nispet, yaptırım, ülkü, vaat, katiyet, uyruk, nasır, sekte, kuşak, teşkil. Örnek soru Davranış kurallarını düzenleyen ve destekleyen caydırıcı ya da özendirici güce.....denir.”; 8. soruyla “Aşağıdaki kelimelerin eşanlamlılarını karşlarına yazınız. vasıta, vesile, katiyet, nitelik, yaver, mefhum, mahzun, naçar, şavk, muasır, safha, terakki, vakur. Örnek soru Yükselme - .....”; 9. soruyla “Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz. Örnek soru Müzik, tiyatro, bale ve resim öğretiminin yapıldığı okula ne denir? a) Üniversite b) Harbiye c) Konservatuvar ç) İdadi”; 10. soruyla “Aşağıda verilen tanımlarla tabloda geçen kelimeleri eşleştirin. Örnek soru Tam olmayan, eksik .....”; 11. soruyla “Aşağıdaki tanımları ve kavramları eşleştiriniz. Örnek soru Müspet.....a) Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan tahıl” sormacaları öğrencilere yöneltilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi

Metinlerde yer alan bütün kelime ve kelime öbekleri her bir satıra bir kelime gelecek şekilde Word programında yazılmış, kelimelerden çekim ekleri çıkarılmıştır. Tek tek ayrılan kelimeler abeceye göre dizilmiş, her bir kelime ve kelime öbeğinin tekrar sayısı bulunarak parantez içinde yanlarına yazılmış ve bu kelimelerden tek başına anlamı olmayan edat ve bağlaçlar da kelime listesinden çıkarılarak elde kalan kelimeler çeşitli kelime türü ve anlam öbeklerine ayrılmıştır. Elde edilen kelimeler alt alta dizilerek kelime seçimi aşamasına geçilmiştir.

Kelimelerin seçimi

Kelime listesi oluşturulurken: öğrencilerin bilemeyeceği düşünülen kelimeler kırmızıya boyanıp iki Türkçe öğretmene ve bir alan uzmanına gönderilmiştir. Kontrol heyetine 2203 kelimelik listedeki öğrencilerin bilemeyeceği düşünülen 138 kelime kırmızı renge dönüştürülmüştür. Kontrol heyeti listedeki kırmızı renkli kelimeleri isteğine göre siyah renge dönüştürebilecekleri ve siyah renkte olan; yani öğrenciler tarafından bilinebileceği düşünülen kelimeleri de isterlerse kırmızıya dönüştürebilecekleri söylenmiş ve böylece bütün kelimeleri görüp yorum yapmaları sağlanmıştır. Uzmanlardan gelen çeşitli ekleme-çıkarmalarla tespit edilen 138 kelime sayısı 163’e çıkmıştır. Sonrasında gelen bu düzeltme ve yorumlar doğrultusunda kelime listesindeki iki veya daha çok kelimedenden oluşan kelime öbekleri listeden çıkarılmış ve geriye kalan 119 kelime 11 etkinlik ile öğrencilere sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın birinci ve ikinci alt problemine cevap bulabilmek için 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki kelimeler tekrarlarıyla birlikte hem temalardaki hem de metin içindeki miktarları bakımından tespit edilmiştir. Buna göre Türkçe ders kitabında altı farklı temanın yer aldığı gözlemlenmiştir:

Tablo 1. Temalara göre kelime sayıları

	<i>HAM KELİME SAYISI (20188)</i>	<i>EDAT VE BAĞLAÇSIZ KELİME SAYISI (18587)</i>
<i>1. Tema: Kişisel Gelişim</i>		
.....Kızlarıma Mektuplar	342	307
.....Damda	141	126
.....Güler Yüz	355	311
.....Sevinme Oyunu	1465	1230
.....Atatürk ve Çocuk	393	336
<i>2. Tema: Atatürk</i>		
.....Atatürk ve Bilim	1070	942
.....Onuncu Yıl Nutku	381	325
.....Vatandaşlık ve İnsan Hakları	833	784
.....Atatürk'le Yaşayanlar	1358	1190
.....Türklük, Atatürk	85	80
.....Atatürk Halk İçinde	210	184
<i>3. Tema: Sevgi</i>		
.....Yurdum	93	88
.....Savaşın Ortasında Bir İnsanlık Masalı	458	412
.....Son Kuşlar	1062	1046
.....Yurt Türküsü	48	48
.....Sarı Sıcak	1647	1417
<i>4. Tema: Okuma Kültürü</i>		
.....Kitaplarda Gezme	427	419
..... Kitaplar Arasında	1363	1314
.....Kitap ve Gelişen Teknoloji	444	428
.....Rejin Hanım	937	896
.....İmza Günü	948	885
<i>5. Tema: Milli Kültür</i>		
.....Bulutlarla Yarışan Kadın	856	810
.....Çanakkale Türküsü	73	73
.....Bayrak Kardeşliği	556	531
.....Bayram Günleri	651	603
.....Dilin Önemi ve Özellikleri	247	235
<i>6. Tema: İletişim</i>		
.....Gül Hanım'ın Annesi	735	709

.....Bir Çekişme	407	380
.....Tatlı Dil	514	486
.....Eskici	945	890
.....Hamlet	1144	1102

Tablo 1’de görüldüğü gibi 6. sınıf Türkçe ders kitabı 6 temadan oluşmuştur. Ayrıca her bir temanın sahip olduğu kelime sayısı ve bir temada yer alan metinlerdeki kelime sayıları arasında da bir uyum gözlemlenmemiştir.

Araştırmanın 3. alt problemine cevap bulabilmek için tablo 1’deki temaları oluşturan kelimelerin tekrar edenleri ve tek başına anlamı olmayanları (edat ve bağlaçlar) çıkarılmıştır. Bu aşamadan sonra geriye 2203 kelime kalmıştır. Bu kelimeler kendi içerisinde çeşitli kelime türü ve anlam öbeklerine göre sınıflandırılmıştır. Buna göre birbirinden farklı 29 anlam öbeğinin ders kitabında var olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Ders kitabındaki kelimelerin anlam öbekleri

KELİME TÜRLERİ VE ANLAM ÖBEKLERİ	SIKLIK
Nesne adları	752
Fiiller	421
Sıfatlar	383
Zarflar	77
Meslek, unvan ve hitap kelimeleri	68
Özel adlar	50
Atasözleri ve deyimler	42
Vücutla ilgili kelimeler	42
Yer adları	42
Sayılar	38
Ev, bina ve bahçeyle İlgili kelimeler	24
Ülke, şehir, ilçe ve millet adları	24
Hayvan adları	22
Yiyecek ve içecekler	21
Bitki, meyve ve sebze adları	20
Din	20
Giysiler	19
Dünya ve çevremiz	18
Aile ve akrabalık adları	17
İkilemeler	16
Terimler	15
Zamir	14
Mevsimler ve hava durumları	13
Kurum adları	12
Renkler	11
Taşıtlar	11
Dil adı	8

Tablo 2’de görüleceği gibi kelime türü ve anlam öbekleri bakımından en çok nesne adları (752), fiiller (421) ve sıfatların (383) sıklıkları yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte en az sıklığa müzik aletleri (3), dil adları (8) ve taşlılar (11) ile ilgili kelimeler olduğu gözlemlenmiştir.

Dördüncü alt problemin çözümü için 119 kelime öğrencilere 11 etkinlik ile yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

Öğrencilerin % 50’si 27 kelimeyi bilebilmişler ve % 92,5’lik bir oran ile en çok *konservatuar* kelimesini doğru olarak bildikleri tespit edilmiştir: *konservatuar* (37 kişi), *refah* (30 kişi), *cemiyet* (29 kişi), *tirşe* (29 kişi), *musiki* (27 kişi), *kırçıl* (27 kişi), *musallat* (26 kişi), *noksan* (26 kişi), *yiğit* (25 kişi), *setre* (25 kişi), *mükafat* (24 kişi), *tertup etmek* (23 kişi), *vesile* (23 kişi), *mahzun* (23 kişi), *sallapati* (23 kişi), *takke* (23 kişi), *nasır* (22 kişi), *yaver* (22 kişi), *vardiya* (22 kişi), *boykot etmek* (21 kişi), *men etmek* (21 kişi), *mıhlamak* (20 kişi), *iskele* (20 kişi), *fakülte* (20 kişi), *entari* (20 kişi), *nispet* (20 kişi), *vaat* (20 kişi).

En az doğru bilinen kelimelerin listesi ise şöyledir: *mefhum* (0 kişi), *mutlak* (0 kişi), *tesis* (0 kişi), *riyakar* (1 kişi), *mütemadiyen* (2 kişi), *ırz* (3 kişi), *er* (3 kişi), *egemen* (3 kişi), *billur* (4 kişi), *sekte* (4 kişi), *ikircik* (5 kişi), *ibaret* (5 kişi), *bellek* (5 kişi), *beşeriyet* (5 kişi), *iktidar* (5 kişi), *karayel* (5 kişi), *yaptırım* (5 kişi), *zahire* (5 kişi), *gedikli* (6 kişi), *teşkil* (6 kişi).

Öğrencilerin % 50’si 36 kelimeyi bilememiştir. En çok bilinmeyen kelimelerin yirmisi şunlardır: *koşuk* (30 kişi), *karayel* (30 kişi), *billur* (30 kişi), *mefhum* (29 kişi), *lütuf* (27 kişi), *nazır* (27 kişi), *lodos* (27 kişi), *ırz* (27 kişi), *mutlak* (27 kişi), *egemen* (25 kişi), *mütemadiyen* (25 kişi), *riyakar* (25 kişi), *gedikli* (24 kişi), *ikircik* (24 kişi), *sekte* (24 kişi), *er* (24 kişi), *tesis* (24 kişi), *bibliyografya* (23 kişi), *bric* (23 kişi), *çorak* (23 kişi).

En az yanlış bilinen kelimeler ise şunlardır: *konservatuar* (3 kişi), *noksan* (4 kişi), *mükafat* (5 kişi), *bellek* (6 kişi), *beşeriyet* (6 kişi), *cemiyet* (8 kişi), *mülayim* (8 kişi), *çiy* (8 kişi), *kırçıl* (9 kişi), *mahzun* (9 kişi), *vardiya* (9 kişi), *züğürt* (9 kişi), *ılgıt* (9 kişi), *strateji* (9 kişi), *muvaıffak* (9 kişi), *refah* (10 kişi), *tirşe* (10 kişi), *musiki* (10 kişi), *nasır* (10 kişi), *vesile* (10 kişi).

Öğrenciler en çok % 72,5’lik bir oran ile *bellek* ve *beşeriyet* kelimelerini yanıtıız bırakmışlardır. En çok boş bırakılan kelimeler şunlardır: *bellek* (29 kişi), *beşeriyet* (29 kişi), *yaptırım* (21 kişi), *muvaıffak* (20 kişi), *tebarüz* (19 kişi), *hürriyet* (18 kişi), *karma* (18 kişi), *kotarmak* (18 kişi), *buyruk* (18 kişi), *iktidar* (18 kişi), *ibaret* (17 kişi), *strateji* (16 kişi), *karabasan* (16 kişi), *güzergah* (16 kişi), *azimkarane* (16 kişi), *tesis* (16 kişi), *esvap* (15 kişi), *haz* (15 kişi), *ehemmiyet* (15 kişi), *inkışaf* (15 kişi).

En az boş bırakılan sekiz kelime ise şunlardır: *konservatuar* (0 kişi), *refah* (0 kişi), *musallat* (0 kişi), *sallapati* (0 kişi), *takke* (0 kişi), *lütuf* (0 kişi), *nazır* (0 kişi), *tirşe* (1 kişi), *mıhlamak* (1 kişi), *yiğit* (2 kişi), *men etmek* (2 kişi), *lodos* (2 kişi), *cemiyet* (3 kişi), *musiki* (3 kişi), *setre* (3 kişi), *boykot etmek* (3 kişi), *arşınlamak* (3 kişi), *hanedan* (3 kişi), *ııımak* (3 kişi), *kırçıl* (4 kişi).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada doğru oranı % 50’den fazla ise kelimenin bilindiği, % 50’den az ise kelimenin bilinmediği kabul edilmiştir. Aynı şekilde yanlış oranı % 50’den fazlaysa kelimenin anlamının yanlış bilindiği, geriye kalan kelimelerin anlamlarının ise öğrenciler tarafından bilinmediği kabul edilmiştir. Buna göre bilinmeyeceği düşünülen 119 kelime içerisinde öğrenciler 27 tanesinin anlamını doğru bilmişler, 36 tanesinin anlamını yanlış bilmişler, 57 tanesinin anlamını ise hiç bilememişlerdir. Bu sonuçlar araştırmanın yıl sonunda (mayıs ayında) yapılmış olması bakımından da dikkate değerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilemeyeceği düşünülen 119 kelime (*ganimet*, *cemiyet*, *buruk*, *entari*, *ferman*, *iskele*, *çomak*, *billur* gibi) Başdamar (2010)’ın Türkçe ders kitabının öğrenci çalışma kılavuzunda kelime etkinliklerinde yer aldığını tespit ettiği 117 kelime ile sayı bakımından uyumludur. Pars, Ciritli, Enç ve Oğuzkan (1970)’ın yaptığı tespite göre 1505’lik artış göstermesi gereken 6. sınıf öğrencilerinin kelime dağarcığı hem sunulan kelime sayısı hem de bunların öğrenilme düzeyleri bakımından düşük bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında temalar arasında kelime dağılımında büyük farklılıklar görülmüştür (1. tema: 2696 kelime, 2. tema: 3937 kelime, 3. tema: 3308 kelime, 4. tema:

4119 kelime, 5. tema: 2383 kelime, 6. tema: 3745 kelime). Bu farklılığı aynı tema içerisindeki metinlerde yer alan kelime dağılımında da görmek mümkündür. Örneğin; 3. temada yer alan bir metin 458 kelime ile oluşmuşken aynı tema içerisindeki başka bir metin 1062 kelimedenden oluşmuştur. Temalardaki kelimelerin dağılımındaki bu farklılıkların öğrencilerin karşılaşılabilecekleri yeni ve bilinmeyen kelimelerdeki sayı bakımından eşitsizliğe sebep olabilecektir.

Araştırmada kelime türleri ve anlam öbekleri ayrımında genel dağılımda bir uyumsuzluk tespit edilmiştir. Hâlbuki ders kitabındaki metinler hem farklı dönemlere uzanmalı hem de sinema, tiyatro, çevre gibi farklı alanlarla ilgili olmalı ve böylece kelimelerin farklı anlam öbeklerindeki çeşitlilik miktarı artırılmalıdır. Bunun için de ders kitabındaki tema ayrımına ya son verilmeli ya da tema çeşidi artırılarak metinler arasındaki denge korunmalıdır. Böylece anlam öbeklerindeki çeşitlilik artırılmalıdır.

Her ne kadar kelime dağarcığının gelişiminde okuma yalnızca ders kitaplarıyla sınırlı olmasa da öğretmenlerin en çok başvurdukları okuma kaynağı ve dolayısıyla da öğrencilerin en çok okudukları kaynak olması sebebiyle ders kitapları önemini hâlâ korumaktadır. Ders kitaplarında da öğrencilerin yeni kelimeleri öğrenmelerini sağlayacak hem farklı içerikteki metinlere hem de bu metinleri destekleyecek bollukta kelime etkinliklerine yer verilmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek için de öğrencilerin sıkılmayacağı, seviyelerini kademe kademe arttırmayı hedefleyen bir kelime listesi hazırlanmalıdır.

Bir kelime listesi hazırlarken nelere dikkat edilmesi gerekiyor noktasında Allen (2006: 7) kelime listeleri hazırlayıcılarının kendilerine sormaları gereken bazı soruları tespit etmiştir. Bunlar şunlardır: Hangi kelimeler metni anlamada çok önemlidir; Önceki bilgilerin ne kadarı bir kelime ya da bir kelimeyle ilgili kavram hakkında olmalıdır; Kelimelerin sıklık düzeyleri nedir; Kelimenin birden çok anlamı var mı; Kavram önemli midir ve böylece ön öğrenme için gerekli midir; Hangi kelimeler metin içerisinde anlaşılabilir; Kelimeler bir kavram etrafında gruplanabilir mi; Hangi stratejiler kavram ve onunla bağlantılı kelimelerin öğrencilerin günlük hayatlarıyla bütünleştirilmesine yardım eder; Kelimeyi eğlenceli ve verimli bir şekilde öğrenebilmek için nasıl tekrarlar yapılmalı; Öğrencilere çeşitli metinlerde farklı anlam kazanan kelimelerin kullanımında nasıl yardım edilebilir.

Hiebert ve Kamil (2005: 7)'in ise yayımladıkları *Ulusal Okuma Paneli* (2000) sonuçlarının kelime listelerinin hazırlanmasında yol gösterici olabileceği düşünülmektedir: Belirli metinler için gerekli olan kelimelerin doğrudan öğretilmesine gerek vardır; Birden çok anlama sahip kelimeler önemlidir. Bir kelimenin farklı anlamlarını öğrencilerin bulabilmesi için çeşitli metinler içerisinde değişik kullanımlara yer verilmelidir. Böylece öğrencilerin dilin zenginliği, kelimelerin farklı anlamları yansıtabilme özelliklerini ve dolayısıyla anlatım zenginliğinin farkına varmaları sağlanabilir; Kelime dağarcığı bir gereklilik olarak düşünülmelidir; Kelime dağarcığı ancak öğrenme göreviyle etkin meşguliyet olduğu zaman gelişir; Bilgisayar teknolojisi kelime dağarcığını geliştirmeye yardımcı olacak bir biçimde kullanılabilir; Kelime dağarcığı farkında olmadan da öğrenilebilen kelimelerle de oluşabilir. Öğrencilerin çoğu kelime dağarcığı için özel uğraşa girmeden bir şey yaparken birçok kelime öğrenebilir. Tekrar etme, bağlamın zenginliği ve motivasyon aynı zamanda kelime dağarcığının tesadüfiliğın etkisiyle gelişebilir; Tek bir kelime öğretme yöntemine bağlı kalmak çok iyi öğrenme için bir sonuç vermeyebilir. Farklı metotlar öğrencilerin karşılaştığı kelimelerin sayısı ve öğrenilebilen kelimelerin metinde kazandıkları anlamlar öğrenmenin çoklu görünümü üzerinde vurgulanmasında etkili olarak kullanılabilir.

Ayrıca kelime listeleri oluşturulurken Beck, McCaslin ve McKeown (1980) tarafından oluşturulan ve kelime dağarcığı seviyesini gösteren üçlü belirleyiciye de ihtiyaç olabilir. Bu da 'bilinmiyor, tanışmış (acquainted) ve yerleşmiş (established)' şeklindedir (Akt. Allen 2006: 6).

Öneriler

Araştırmada kelime listeleri hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar öne çıkmıştır. Bunlar şunlardır:

1. Öğrenciler tarafından bilinmeyen ve bilinmeyeceği düşünülen kelime listeleri oluşturulurken belli bir ilçe veya sınıf ile sınırlı kalmaksızın çok daha geniş saha içerisinde gerek bölge bölge gerekse il il kelimelerin öğrenciler tarafından bilinme düzeyleri tespit edilmelidir.
2. Bunun için soru-cevap veya parmak kaldırma şeklindeki doğrudan bilgiyi alma yerine dolaylı olarak bilginin alınmasını sağlayacak etkinlikler hazırlanmalıdır. Etkinlikler hazırlanırken de

amacın öğrencilerin zeka seviyeleri yerine bilgilerini ölçmek olduğu düşüncesi ile etkinliklerin en basit düzeyde olmasına dikkat edilmelidir.

3. Ayrıca hazırlanan etkinliklerin bazılarının öğrenciler tarafından özensizce doldurulduğuna da şahit olunabilecektir ve dolayısıyla bunlarında göz ardı edilme mecburiyeti ortaya çıkacaktır. Bunun için de olabildiği kadar çok öğrenciye ulaşmakta fayda görülmektedir. Örneğin araştırmada *aya* ve *azimkârane* gibi öğrenciler tarafından bilinmesi zor olan bazı kelimelerin doğruluk oranının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bunun sebebinin etkinliklerin çözüm mantıklarından hareketle öğrencilerin çeşitli çıkarımlarda bulunarak doğru çözüme ulaşmaları olarak düşünülmektedir.
4. Türkçede kelime dağarcığı sayı bakımından öbür dillerle özellikle İngilizce ile karşılaştırıldığında az görünebilmektedir. Bu durum, Türkçenin öbür dillerden farklı olarak bir kelimedenden birden farklı anlamın ve dolayısıyla birden fazla kelimenin elde edilebilmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin; *göz* kelimesini bilen bir öğrenci bu kelimedenden *gözlük*, *gözcü* gibi birden fazla kelimeyi tanıyabilir ve bunun anlamlarını bilebilir. Bu nedenle ders kitaplarındaki kelimelerin sayı bakımından başka dillerle karşılaştırılmasının yanıltıcı olabileceği unutulmamalıdır. Bu sebepten kelime dağarcığı üzerine yapılacak araştırmaların yalnızca kelime sayısını tespit etme yanında nitelik bakımından da incelemelere dönük olmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.
5. Bununla birlikte gerek müfredatta gerekse yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılarak hazırlanacak ders kitaplarında ‘öğrencilere kazandırılacak kelime listesi’ hedef olarak verilmeli ve bu kelimelerden oluşan metin ve etkinliklere ağırlık verilmesi istenmelidir. Bu doğrultuda yeni öğretilecek bir kelimenin kaç kere kitapta tekrar edileceği yönetmelikler yer alabilir. Programa da temel dil becerileri arasına kelime dağarcığı girer ise kelime dağarcığı bir beceri alanı olarak görülecek ve kelime dağarcığını geliştirme için kullanılabilecek teknikler, stratejiler ve etkinlikler belli bir düzen içerisinde yer alacaktır.
6. Araştırma kapsamında öğretmenlere yönelik bir anket hazırlanmış ve çok az Türkçe öğretmenine ulaşılabildiği için araştırmada yer verilmemiştir. Hizmetiçi eğitim seminerleri bu tür araştırmalar için fırsat olarak düşünülmelidir.
7. Öğrencilerin bilemeyeceği düşünülen kelimeler kendi içerisinde ‘metin içerisinde tahmin yoluyla bilinebilecek’ ve ‘yalnızca sözlük yardımıyla bilenebilecek’ şeklinde bir ayrıma tabi tutulmuştur. Sonrasında bu ayrımda yer alan her bir kelimenin öğrencilere farklı etkinliklerle (ev ödevi hazırlama ve sonrasında bilmediği kelimeleri yazarken nerden yararlandığının sorgulanması gibi) sorgulanması gereğinden dolayı bu konu da araştırmadan çıkarılmıştır. Daha kapsamlı bir araştırmada kelimelerin bu tür ikili ayrıma tabi tutulması kelime öğretimi yöntemi tercihiinde öğretmene yol gösterecektir.
8. Son olarak da araştırmada yapılan etkinlik başka tarihlerde tekrar edilmemiştir. Başka tarihlerde yapılacak tekrar ile hangi kelimelerin kalıcı hafızaya aktarıldığı tespit edilebilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, B. (2008). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının kelime serveti bakımından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Allen, J. (2006). *Teaching vocabulary in grades 4–12*. Portland, Maine: Stenhouse Publishers.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, İstanbul.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baker, S. K.; Simmons, D. C. ve Kameenui, E. J. (2005). *Vocabulary acquisition: synthesis of the research*. Oregon: National Center Improve the Tools of Educators Publishing.
- Baldan, N. (2009). *Yeni program 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin kelime serveti ve güçlük seviyesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

- Başdamar, G. (2010). *Yazılı çalışmalar yaptırılarak öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirme uygulamaları, etkinlikleri ve ölçme değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Baysal, A. D. (2007). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının kelime serveti bakımından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç-Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi, 9. Baskı.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 59-74.
- Çeçen, M. A. (2002). *İlk öğretim Öğrencilerinde kelime hazinesinin geliştirilmesi*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007) İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî eğitim dergisi*, 39-49.
- Demir, C. (2006). Türkçe/edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Millî eğitim dergisi*, 169, 207-225.
- Ece, M. (2008). *İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan yabancı kelimeler üzerine bir değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gül, D. (2009). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki kelime öğretiminde kullanılan etkinliklerin etkinliğine yönelik bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Hayes, D. P., Wolfer, L. T. ve Wolfe, M. F. (1996). Schoolbook Simplification and Its Relation to the Decline in SAT-Verbal Scores. *American Educational Research Journal*. Vol. 33, No. 2. 489-508.
- Hiebert, E. ve Kamil, M. L. (2005). Teaching and Learning Vocabulary Perspectives and Persistent Issues, *Teaching and learning vocabulary bringing research to practice*. (Edt.: Elfrieda H. Hiebert ve Michael L. Kamil). Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates and Publishers.
- İnce, H. G. (2006). *Türkçede kelime öğretimi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2007a). Kelime öğretimi, *Gazi eğitim fakültesi dergisi*, 27 (I), 141-153.
- Karatay, H. (2007b). Türkçe Ders kitaplarında kelime çalışmaları. *Millî eğitim dergisi*, 173, 50-66.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kutlu, H. A. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mayring, P. (2000). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (Çev.: Adnan Gümüş, M. Sezai Durgun). Adana: Baki Kitabevi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Montgomery, J. K. (2008). Evidence-based Strategies for Vocabulary Instruction/ Intervention, *Effective Practice for Adolescents with Reading and Literacy Challenges* (Edt. Lou Denti ve Gilbert Guerin). New York ve London: Routledge Publishing.
- Nagy, W. (2005). Why vocabulary instruction needs to be long-term and comprehensive, *Teaching and learning vocabulary bringing research to practice*. Mahwah, New Jersey London: Lawrence Erlbaum Associates and Publishers.

- Özaslan, A. (2006). *Kelime oyunları ile kelime dağarcığının geliştirilmesinin okuduğunu anlama düzeyine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 30-45.
- Özer, M. (2005). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının kelime serveti bakımından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Sedita, J. (2005). Effective vocabulary instruction, *Insights on learning disabilities*, 2(1), 33-45.
- Serarslan, N. (2010). *Konya Ereğli Atatürk ilköğretim okulu 6. sınıf öğrencilerinin kelime hazineleri üzerinde bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Stahl, S. A. ve Nagy, W. E. (2006). *Teaching word meaning*. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Turhan, H. (2010). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (2005) *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Uludağ, Ç. (2010). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, K. (2010). *MEB 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitabındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ülper, H. ve Karagül (2011). Zenginleştirilmiş sözcük öğretimi yaklaşımı bağlamında Türkçe ders kitaplarının değerlendirilmesi. *IV. Uluslararası Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Kongresi*, Sakarya Üniversitesi.